

Teszt-hatás, szétoztott tanulás, metakognitív stratégiák: Mi a mondanivalója a memóriakutatásnak az oktatás módszertana számára?

Racsmány Mihály

Magyar Tudományos Akadémia, NAP-B Kutatócsoport; Kognitív Tudományi Tanszék, BME

Az emlékezet folyamatainak kutatói régóta vizsgálják azokat a lényeges feltételeket, amelyek elengedhetetlenek a hatékony és tartósan fennmaradó tudás megszerzéséhez. Az alapvető kérdés az, hogy milyen viszony áll fenn a tanulást követően mérhető átmeneti tudás és a hosszú távú tanulás között. A tanár a tanítást követően képes megállapítani, hogy munkája milyen változásokat eredményezett a diák tudásában, azonban mind elméleti, mind gyakorlati szempontból kulcskérdés, hogy mindebből mi marad fenn a tanítást követő napokban, hónapokban és mi válik a felejtés martalékává.

A hagyományos felfogás a tanulást követő tesztet a tudás ellenőrzésének és a további tanulás kiindulási pontjának tekintette. Azonban, az utóbbi évtized legizgalmasabb kísérleti felfedezései rámutatnak, hogy egy korábban elsajátított anyag tesztelése képes gátat szabni a felejtésnek. Korábban a tesztelés hosszú-távú emlékezeti megtartásra gyakorolt hatásának vizsgálata kevés figyelmet kapott a kísérleti pszichológiában és az alkalmazott neveléslélektan területén egyaránt. Vegyünk két csoport diákot, akiknek ugyanazt a tananyagot kell elsajátítaniuk. A kezdeti tanulás után az egyik csoport lehetőséget kap, hogy újratanulja az anyagot egy pár alkalommal, míg a másik csoport diákjait ugyanannyi alkalommal tesztnek vetik alá. Abban az esetben, ha később mindenki részt vesz egy végső tesztben, ez utóbbi csoport jobban fog teljesíteni. Ezt a jelenséget nevezi az irodalom teszt-hatásnak. Annak ellenére, hogy meggyőző viselkedéses bizonyítékok állnak rendelkezésünkre arra vonatkozóan, hogy a tesztelésnek hosszú távú emlékezeti hatásai vannak, a hatás háttérmechanizmusa még korántsem tisztázott.

Előadásomban azokat a kutatásokat tekintem át, amelyek a teszt hosszú távú emlékezeti hatásait vizsgálták. Saját kutatási adatainkat is bemutatva demonstrálni fogom az emlékezeti teszt pozitív és negatív hatásait. Áttekintem azokat a feltételeket, amelyek szükségesek ahhoz, hogy a tesztelés hatékonyan szabjon gátat a hosszú távú felejtésnek és kísérletet teszek arra, hogy mindezt összekapcsoljam az emlékezeti előhívás és a felejtés szövevényes viszonyával.